

Conseil de l'Égalité des Chances entre Hommes et Femmes
Raad van de Gelijke Kansen voor Mannen en Vrouwen
Rat für Chancengleichheit zwischen Männern und Frauen

**ADVIES NR. 52 VAN HET BUREAU VAN DE RAAD VAN DE GELIJKE KANSEN VOOR
MANNEN EN VROUWEN VAN 17 MEI 2002 BETREFFENDE DE VOORSTELLEN VAN
MEVROUW DE MINISTER VAN GELIJKE KANSENBELEID INZAKE DE
MOEDERSCHAPSBESCHERMING VAN VROUWELIJKE ZELFSTANDIGEN.
(bekrachtigd door de Raad op 13 september 2002)**

Advies nr. 52 van het Bureau van de Raad van de Gelijke Kansen voor Mannen en Vrouwen van 17 mei 2002 betreffende de voorstellen van mevrouw de Minister van Gelijke kansenbeleid inzake de moederschapsbescherming van vrouwelijke zelfstandigen (bekrachtigd door de Raad op 13 september 2002).

In april 2002, heeft mevrouw de Minister belast met het Gelijke kansenbeleid de Raad van de Gelijke Kansen voor Mannen en Vrouwen voorstellen gedaan met betrekking tot de moederschapsbescherming, waarvan zij vond dat ze niet mochten ontbreken in het kader van de voorgenomen inspanningen ter verruiming van de sociale bescherming ten behoeve van de zelfstandigen.

De Ministerraad van 3 mei 2002 heeft de Minister van Middenstand gevraagd in het kader van de voorbereiding van de begroting 2003 voorstellen te doen inzake de bevallingsrust ten behoeve van de vrouwelijke zelfstandigen.

Onverminderd het onderzoek van de aanbevelingen voorgesteld door de werkgroep van Bea Cantillon, dat de Raad binnenkort hoopt af te ronden, brengt hij in verband met de voorstellen m.b.t. de bevallingsrust ten behoeve van de vrouwelijke zelfstandigen het volgende advies uit. Hij beklemtoont verder dat de verruiming niet enkel mag gelden voor de vrouwelijke zelfstandigen of helpers maar dat zulks ook het geval moet zijn voor de meewerkende echtgenoten. Ofwel dient dit te gebeuren in de huidige regeling van vrijwillige gedeeltelijke onderwerping ofwel in de nieuwe regeling van volledige onderwerping die de Raad had aanbevolen in zijn advies nr.28 van 10 december 1999 en naar aanleiding waarvan de Ministerraad op 19 april 2002 de nota van het Ministerie van Middenstand heeft aangenomen. Hij herinnert er bovendien aan dat de beoogde voorstellen geen betrekking hebben op de harmonisering van de werknemers- en zelfstandigenstelsels, wat naar hij meent niet zo vanzelfsprekend is, maar gewoon een verbetering betekenen van de moederschapsbescherming ten behoeve van een categorie door de wetgever miskende vrouwen.

Tot slot beklemtoont hij de fundamentele vereiste dat de financiering van de prestaties ten behoeve van de zelfstandigen moet gebeuren binnen de begroting van het stelsel der zelfstandigen.

1. Eerste voorstel : Bevallingsrust

1.1. Structuur van de verzekering

De Raad deelt de mening van mevrouw de Minister, waar zij meent dat het niet aangewezen is de bevallingsrust te vergoeden als ware het arbeidsongeschiktheid. In de jurisprudentie van het Hof van Justitie van de Europese Unie wordt trouwens beklemtoond dat moederschap niet mag worden geassimileerd met ziekte (zie arrest Webb C-32/93 van 14.7.1994. Er zou ten minste een tak “moederschapsverzekering” moeten worden gecreëerd binnen de arbeidsongeschiktheidsverzekering (KB van 20 juli 1971), maar ongetwijfeld bestaat de meest samenhangende oplossing erin van de “moederschapsverzekering” een op zichzelf staand stelsel te maken, zoals dat het geval is bij de werknemersstelsel.

1.2. Bevallingsrust

1.2.1. Omwille van de onder 1.1. uiteengezette redenen kan men de bevallingsrust niet funderen op een vermoeden van arbeidsongeschiktheid. Echter, zoals de Commissie Vrouwenarbeid het had verwoord in haar advies nr. 50 van 16 januari 1989, bestaat het doel van een regeling inzake moederschapsbescherming er in de eerste plaats in de werkneemster de nodige rust te gunnen, en niet haar onder het mom van een vergoeding een soort super-geboortepremie toe te kennen

Verwijzend naar het in advies nr. 50 van de Commissie Vrouwenarbeid ingenomen standpunt en beklemtonend dat wat de werknemers betreft het recht op bevallingsrust uit hoofde van de werkgever een verbod tot tewerkstelling inhoudt, meent de Raad dat de bevallingsrust die aan

de zelfstandigen wordt toegekend ook een verplichting hoort in te houden en dat de bevoegde inspectiedienst moet toezien op de naleving van die verplichting (overtredingen hierop moeten leiden tot het verlies van de vergoeding, zie lager onder 1.3.).

- 1.2.2. De Raad spreekt zich in gunstige zin uit over het voortel van mevrouw de Minister inzake een verdubbeling van de duur van de rust (van 3 naar 6 weken) en de invoering van een mogelijkheid tot het uitstellen van een gedeelte van de prenatale rust (2 weken) tot na de bevalling.

Ook stemt hij in met het voorgenomen verplichte behoud van ten minste één week prenatale rust, maar merkt hij op dat de werknemers (art. 39 van de wet van 16 maart 1971) die deze week niet nemen, ze verliezen. Van dezelfde gestrengheid moet worden getuigd ten aanzien van de vrouwelijke zelfstandigen (zie hierboven 1.2.1.).

- 1.2.3. De Raad is nog van oordeel dat het redelijk is een extra week toe te kennen in geval van meerlingen.

1.3. Vergoeding van de rust

- 1.3.1. In advies nr. 50 van de Commissie Vrouwenarbeid merkt deze op dat art. 8 van richtlijn 86/613 van 11 december 1986 de Lidstaat voor de keuze plaatst tijdens de bevallingsrust de vrouwelijke zelfstandige ofwel een sociale vergoeding toe te kennen, ofwel haar toegang te verlenen tot een dienst voor gratis vervanging. De Commissie Vrouwenarbeid meende dat de betrokkenen voor de ene of de andere formule moesten kunnen kiezen.

De Raad treedt dat standpunt bij en meent dat de regering in 1990 al te gemakkelijk heeft gekozen voor uitsluitend een vergoeding. De Raad beveelt aan dat door de federale regering in overleg met de inzake arbeidsbemiddeling bevoegde gefedereerde overheden de mogelijkheid moet worden onderzocht om een vervanging makkelijker te maken.

- 1.3.2. Afgezien van dat belangrijk voorbehoud, acht de Raad de voorstellen ter verruiming van de vergoeding overeenkomstig de verlenging van de rust (met inbegrip van de extra week in geval van meerlingen) redelijk.

- 1.3.3. De Raad merkt op dat de voorgenomen nieuwe maatregelen betrekking hebben op de vrouwelijke zelfstandigen die verondersteld worden hun hoofdactiviteit voltijds uit te oefenen. Sommige werkneemsters oefenen hun hoofdactiviteit echter gedeeltelijk als zelfstandige , gedeeltelijk als loontrekkende uit. Hij vraagt dan ook voor deze gevallen een werkbare en billijke oplossing uit te werken. Meer in het algemeen, meent de Raad dat de gegrondheid van de forfaitaire aard van de vergoeding moet worden herbekeken, ongeacht of het om een “voltijdse” zelfstandige activiteit gaat of niet.

2. Tweede voorstel: borstvoedingsvergoeding

- 2.1. In zijn advies nr. 20 betreffende borstvoedingspauzes ten behoeve van de werkneemsters, beklemtoont de Raad de betekenis van borstvoeding voor de gezondheid van de baby . Hij kan dan ook enkel instemmen met de in dat opzicht door mevrouw de Minister nagestreefde intenties.

- 2.2. Toch merkt hij op dat in de enkele zeldzame collectieve arbeidsovereenkomsten die betrekking hebben op borstvoedingsverlof geen enkele vergoeding wordt toegekend en dat in die hypothese ook de sociale zekerheid niet tussenbeide komt.

De meest gunstige oplossing ten behoeve van de werkneemsters bestaat er dan ook niet in borstvoedingsverlof te nemen, maar zich te laten verwijderen op grond van de wettelijke bepalingen ter bescherming van zwangere werkneemsters tegen gevaarlijke werk (art. 42 van de wet van 16 maart 1971 en KB van 2 mei 1995). Is deze oplossing niet haalbaar, dan moet de werkneemster terugvallen op ouderschapsverlof. Wat de borstvoedingspauzes betreft, verwijst de regeling in CAO nr. 80 en in toekomstig artikel 116 bis van de gecoördineerde wet van 14 juni 1994 naar zeer korte onderbrekingen (twee maal ½ uur per dag) en een vergoeding ter compensatie van het overeenkomstige loonverlies.

- 2.3. Gelet op wat voorafgaat en er van uitgaande dat de vrouwelijke zelfstandigen per definitie zelf hun uurrooster bepalen, acht de Raad het vergoedingsvoorstel redelijk maar beklemtoont hij dat dit moet beschouwd worden als een aanzet tot het geven van borstvoeding. Het door de bevoegde gemeenschapsinstelling afgegeven attest verdient dan ook de absolute voorkeur boven een medisch getuigschrift. Bovendien beveelt hij aan dat de uitkering slechts na afloop van de vergoedbare periode wordt gestort.

3. Slotoverwegingen

- 3.1. In het verlengde van de voorstellen van mevrouw de Minister , merkt de Raad op dat de bescherming van de moeder en het kind tegen gevaarlijk werk een zaak is die zowel de vrouwelijke zelfstandigen als de werkneemsters aangaat (dat probleem komt inzonderheid aan bod in artikel 219 ter, §5 van het KB van 3 juli 1996 betreffende de vergoeding van een werkneemster die ook een zelfstandige activiteit uitoefent). De federale regering moet dan ook onderzoeken hoe zij die bescherming ook kan uitbreiden tot de vrouwelijke zelfstandigen. De Raad is bereid aan dat onderzoek mee te werken.
- 3.2. Zoals de Raad had aanbevolen in zijn adviezen nr. 10 en 37 met betrekking tot de moederschapsbescherming, moeten de door mevrouw de Minister voorgestelde maatregelen meer publiciteit krijgen dan zulks bij de instelling in 1990 van de bevallingsrust voor de vrouwelijke zelfstandigen het geval was.
- 3.3. De voorgestelde verbeteringen hebben slechts betrekking op één luik van de moederschapsbescherming ten behoeve van de vrouwelijke zelfstandigen. De Raad werkt andere pistes uit met betrekking tot andere takken van het sociaal statuut van de zelfstandigen, hierbij in het bijzonder rekening houdend met de nota betreffende het sociaal en fiscaal statuut van de meewerkende echtgenoten, die door de Ministerraad op 19 april 2002 werd aangenomen.